

Univerzite u Novom Sadu
Fakultet Tehničkih Nauka
Katedra za računarsku tehniku i međuračunarske
komunikacije

Algoritmi i arhitekture DSP I

❖ PROGRAMSKA PODRŠKA DIGITALNIH SIGNAL PROCESORA

Primer 1: FIR filter – C funkcija

Realizacija preko dve C naredbe:

```
#define N 25  
int c[N], x[N];  
int filter (void) {  
    int i, *coef, *in,*out;  
    for(i=0, coef=c,in =x,out =0;i<N;i++){  
        out += (*coef++)*(*in++)  
    }  
    return out;  
}
```

- Koriste se dva pokazivaca
- Indirektno adresiranje sa samouvećanjem
- U petlji moženje i akumuliranje (MAC)
- Podeljen adresni prostor (npr: niz c u D0, x u D1) ubrzava petlju

Praktična realizacija FIR filtra

- ❖ Povezivanje obrade sa U/I jedinicama putem sprežnih podrutina, dva odvojena procesa:
 - ❖ Obrada, filtriranje
 - ❖ Učitavanje odbiraka u radnu memoriju DSP pod prekidom (ISR) ili preko DMA kontrolera
- ❖ Problem proizvođač-potrošač:
 - ❖ Različite brzine rada/obrade
 - ❖ Sprega preko kružnog buffer
 - ❖ Semafori (prazan, pun)
- ❖ U praksi kružni buffer može biti dovoljno velik da su dovoljna sva pokazivača (početak, kraj)
- ❖ Brzi prekidi kod DSP: rutine za obradu se umeću u protočnu obradu. Broj rutina brzog prekida mora biti manji od stepena protočne obrade!

Primer 2: Izračunavanje matematičkih izraza

- ❖ Ulaznim signalom se množi ton nosioca (blok za amplitudnu modulaciju): $y_k = x_k \cos \omega t_k$
- ❖ Izračunavanje \cos = razvoj u Tejlorov red
- ❖ Izračunavanje standardnih matematičkih funkcija zahteva veliki broj mašinskih instrukcija
- ❖ Rešenje:
 - ❖ Izračunavanje VAN realnog vremena i smeštanje u ROM
 - ❖ Ograničenja memorija uslovljava interpolaciju vrednosti
- ❖ DSP se često isporučuju sa već upisanim ROM tabelama (\sin , \cos)

UVOD - SPECIFIČNOSTI

- ❖ Projektovanje programske podške obuhvata :
 - ❖ Memorijske zahteve,
 - ❖ Ograničenja nametnuta korišćenim procesorom na dužinu programa,
 - ❖ Vreme izvršenja
- ❖ Dijagram toka programa kao razvojno sredstvo
- ❖ Upoznavanje
 - ❖ Arhitekturom procesora i dostupnim resursima.
 - ❖ Razvojnim okruženjem (assembler, simulator, emulator)
 - ❖ Algoritmom koji se razvija, memorijskim i vremenskim zahtevima za obradu.

POČETNI KORACI PROGRAMIRANJA

- ❖ Početni koraci programiranja uključuju:
 - ❖ Deklarisanje naslova,
 - ❖ Dodelu brojčanih vrednosti simbolima/labelama i
 - ❖ Deklarisanje struktura podataka
- ❖ Tipičan program ima:
 - ❖ Blok za inicijalizaciju radi izbora režima rada,
 - ❖ Inicijalizaciju prekida,
 - ❖ Punjenje koeficijenata u memoriju
 - ❖ Nakon čega sledi glavni program sa pozivima podprograma i na kraju sami podprogrami i rutine za rukovanje prekidima

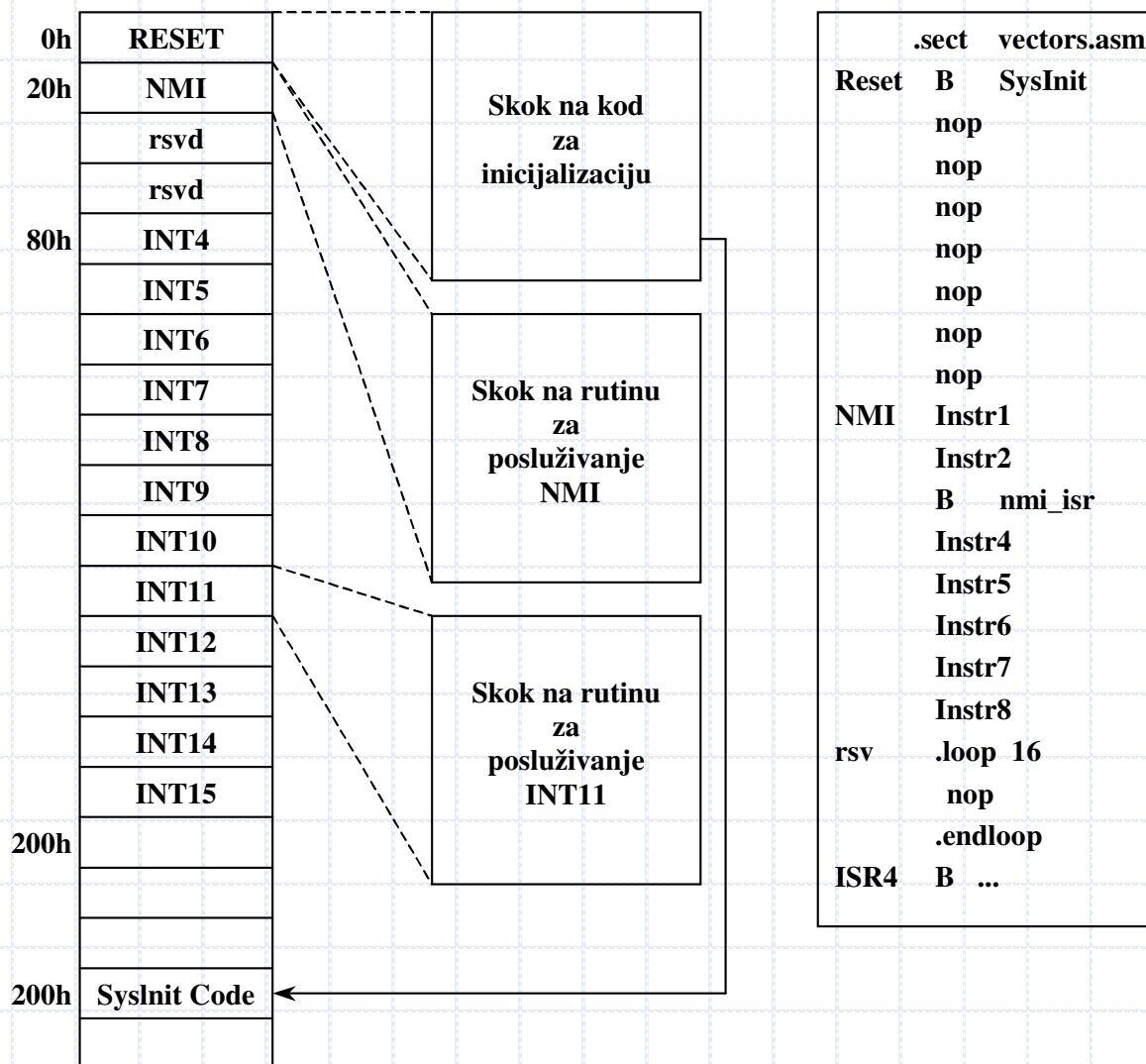

VEKTORI PREKIDA 1/2

- ❖ Termin "tabela vektora prekida" se koristi za tabelu vrednosti smeštenih u memoriju
- ❖ To je skup pokazivača na neke lokacije u programskoj memoriji ili kratke sekvence programskog koda
- ❖ Svaka lokacija vektora je pridružena fizičkom ili programskom događaju, tj. prekidu
- ❖ Programski tok se preusmerava na izvršenje koda uskladištenog na zadatoj lokaciji, tj. na lokaciju na koju pokazuje pokazivač

VEKTORI PREKIDA 2/2

INICIJALIZACIJA PROCESORA PO RESETU

- ❖ Prva operacija koju procesor izvršava nakon priključenja na napajanje ili po resetu treba da ga inicijalizuje u stanje koje zahteva glavni program:
 - ❖ Režim prekoračenja
 - ❖ Pokazivač na stranicu podataka
 - ❖ Posluživanje prekida
 - ❖ Proširenje znaka
 - ❖ Dodatni registri
- ❖ Potom sledi inicijalizacija periferija (A/D, D/A, CODEC, SSP, UART itd.)
- ❖ Na posletku se startuje glavni algoritam digitalne obrade signala

PROGRAMSKA PODRŠKA DSP UREĐAJA

- ❖ Zadatak programera je da upravlja prenosom podataka između memorije i unutrašnjih registara na takav način da ALU radi na pravim odbircima podataka u ispravnoj sekvenci radi obavljanja željene obrade
- ❖ Efikasna PP = potpuno iskorišćenje mogućnosti paralelne obrade ugrađene u arhitekturu i skup instrukcija konkretnog uređaja koji se koristi
- ❖ HLLs – High-Level Languages, kao što su Pascal i C, se u opštem slučaju smatraju neefikasnim za DSP primenu

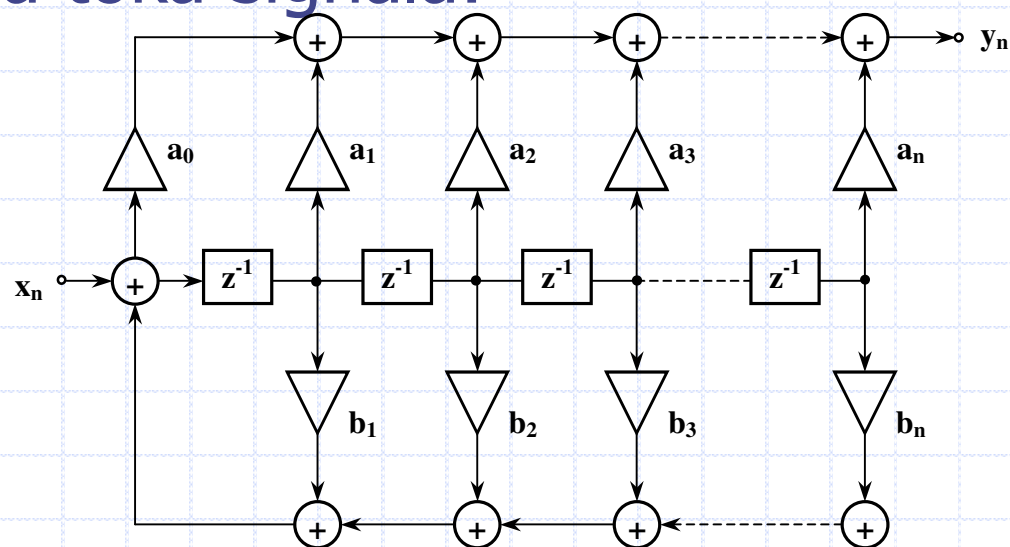
SKUP INSTRUKCIJA DSP

- ❖ **Aritmetičke operacije**
- ❖ **Logičke operacije**
- ❖ **Premeštanje podataka**
- ❖ **Upravljanje tokom programa**
- ❖ **Ispitivanje uslova**
- ❖ **Upravljanje sistemom**

KARAKTERISTIKE PROGRAMSKE PODRŠKE DSP-a

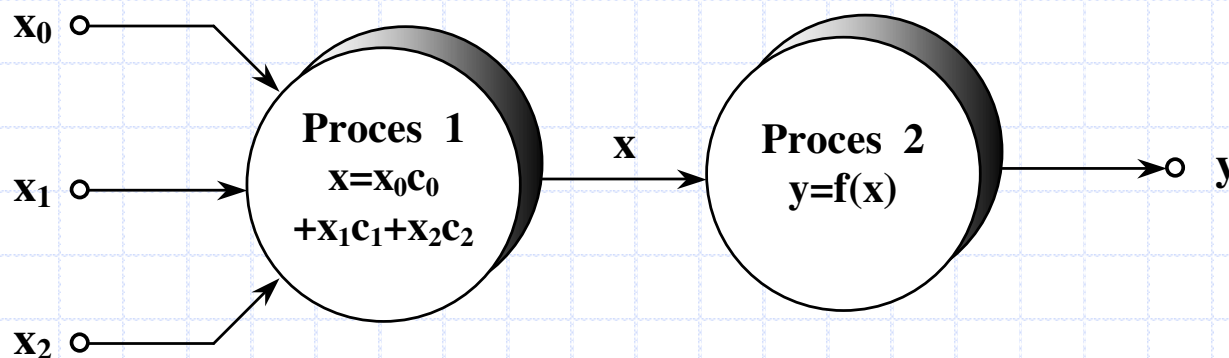
- ❖ DSP program ima dve komponente
 - ❖ Pribavljanje podataka, prosleđivanje podataka na periferiju
 - ❖ Digitalna obrada signala, predstava u obliku grafa toka signala:

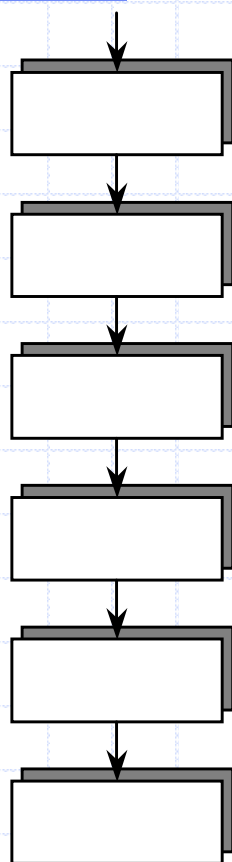
DOKUMENTOVANJE ALGORITMA OBRADE

- ❖ Sa stanovišta ulaza izlaza u digitalnu obradu signala, koristi se dijagram toka podataka:

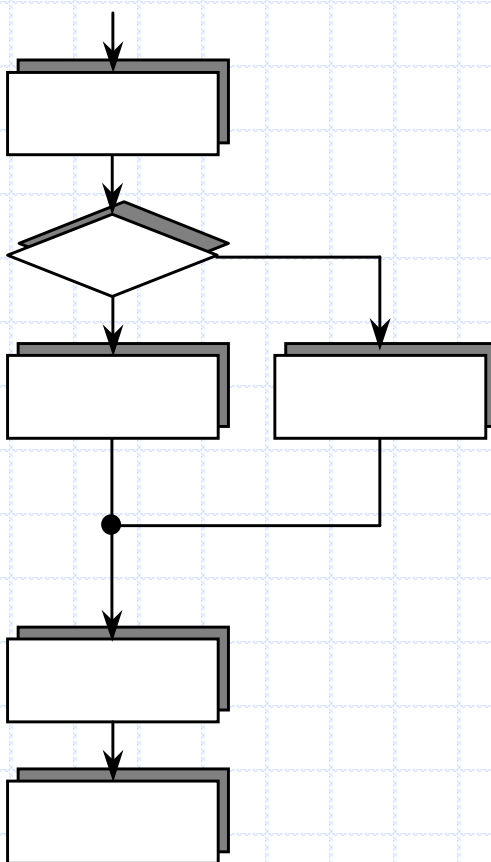

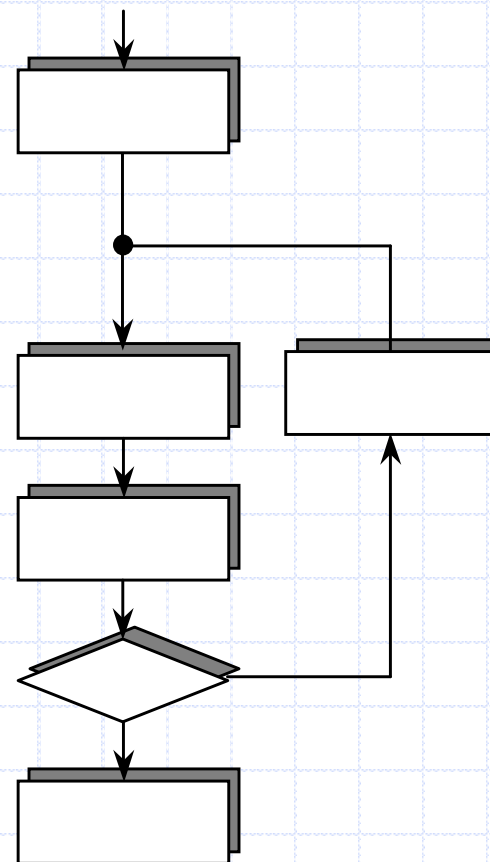
DIJAGRAM TOKA KAO METODA ZA OPIS DSP ALGORITMA

**Linearna
sekvenca**

Ako... Onda... Inače

Radi... Dok...

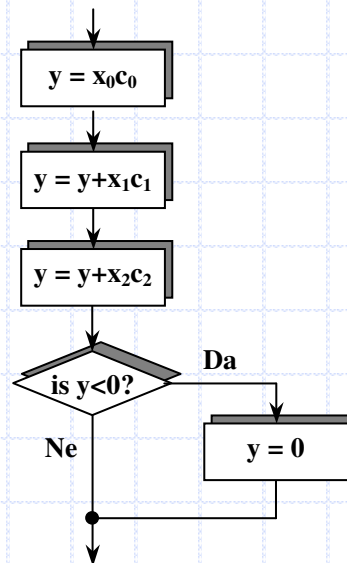
DOKUMENTOVANJE DSP ALGORITMA STRUKTUIRANIM OPISOM

begin

```
y = x0c0
y = y+x1c1
y = y+x2c2
if y < 0 then y=0
```

end

STRUKTUIRAN OPIS

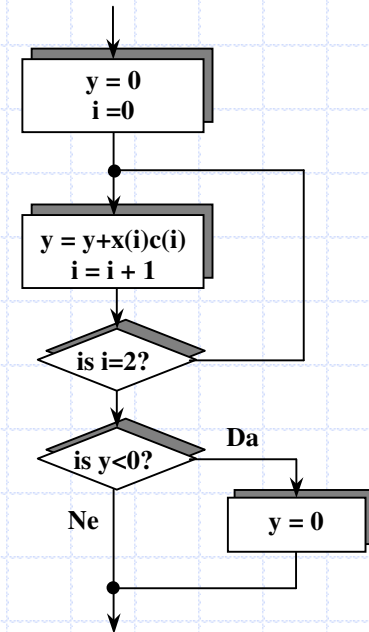
DIJAGRAM TOKA

begin

```
y = 0
i = 0
repeat
    y = y+x(i)c(i)
    i = i + 1
until i = 2
if y < 0 then y = 0
```

end

STRUKTUIRAN OPIS

DIJAGRAM TOKA

PISANJE KODA U ASEMBLERSKOM JEZIKU

- ❖ Asemblerski jezik je udaljen za samo jedan korak od binarnih instrukcionih reči koje instrukcioni dekodler stvarno koristi
- ❖ Instrukcije se specificiraju mnemonicima i unapred definisanim simbolima za označavanje unutrašnjih registara
- ❖ Blok u okviru blok dijagrama odgovara jednoj asemblerskoj liniji

DSP BIBLIOTEKE

- ❖ Za mnoge standardne algoritme postoje biblioteke (engl. software toolboxes), koje se mogu koristiti radi ubrzanja razvojnog procesa za:
 - ❖ FIR, IIR, FFT i kompresione algoritme
- ❖ PRIMER, TI obezbeđuje sledeće biblioteke:
 - ❖ standardna DSP biblioteka - DSPLib
 - ❖ biblioteka za obradu slike - IMAGELib
 - ❖ biblioteka za podršku integrisanom kolu - CSLib

RADNO OKRUŽENJE (eng. FRAMEWORK)

- ❖ Pre pojave standardizovanih programskih radnih okruženja, projektanti programske podrške DSP-a su morali da rade ponovni inženjering (engl. re-engineering) algoritama prilikom njihove integracije u nov sistem
- ❖ Standardno radno okruženje za kodiranje koje rukuje pitanjima upotrebe resursa i definiše kako treba da sarađuju različiti algoritmi
- ❖ PRIMER RADNOG OKRUŽENJA - **eXpressDSP™**
 - ❖ skup pravila (konvencija) programiranja i sprega aplikativnog programiranja, API
 - ❖ pravila programiranja algoritama koja omogućavaju međusobnu saradnju različitih tipova algoritama

RAZVOJ KODA KORIŠĆENJEM VIŠIH PROGAMSKIH JEZIKA

- ❖ Najčešće korišćen viši programski jezik (HLL) za razvoj DSP aplikacija je ANSI C
- ❖ Efikasnost varira od kompajlera do kompajlera
- ❖ Programi pisani u C očekuju
 - ❖ definisano radno okruženje
 - ❖ Standardno prosleđivanje parametara
 - ❖ Metode oživljavanja PP – start up, sekvence posle reset-a
- ❖ Kada se piše PP u višem programskom jeziku, potreban je profiling

OPERATIVNO OKRUŽENJE C JEZIKA I NJEGOVA INICIJALIZACIJA

- ❖ C izvršno (engl. run-time) okruženje je skup konvencija, i to:
 - ❖ organizacija memorije i
 - ❖ upotreba registara
 - ❖ način korišćenja steka,
 - ❖ konvencije poziva funkcija
- ❖ PRIMER, TI rts.lib
- ❖ Rutina početnog punjača `c_int00` obavlja sledeće zadatke inicijalizacije izvršnog okruženja
 - ❖ Definiše sistemski stek
 - ❖ Inicijalizuje promenljive i dodeljuje oblasti memorije za specifične potrebe
 - ❖ Poziva funkciju `main` čime započinje izvršenje C programa

OPERATIVNO OKRUŽENJE C (RUN-TIME)

❖ C SISTEMSKI STEK

- ❖ Stek (magazinska memorija) je oblast memorije za čuvanje privremene informacije tokom određenih događaja kao što su pozivi funkcija

❖ Dodela i inicijalizacija oblasti memorije

- ❖ C okruženje zahteva da se određene oblasti memorije dodele određenim izvršnim zadacima (enlg. run-time tasks)
- ❖ Kompajler stavlja kod i podatke u definisane podblokove pod nazivom SEKCIJE – relokatibilan kod

KORIŠĆENJE SEKCIJA POKAZIVAČA

- ❖ Sekcije se smēštaju u memoriju radi prilagođavanja različitim konfiguracijama sistema
- ❖ Inicijalizovane sekcije
 - ❖ Inicijalizovane sekcije sadrže podatke ili izvršni kod.
- ❖ Neinicijalizovane sekcije
 - ❖ Neinicijalizovane sekcije služe za zauzimanje prostora u memoriji, obično RAM, koji se u vreme izvršenja koristi za skladištenje privremenih promenljivih
- ❖ Komandne datoteke povezivača za smeštanje C sekcija u memoriju
 - ❖ Konkretnan raspored se definiše komandnom datotekom povezivača

PRIMER KOMANDNE DATOTEKE POVEZIVAČA

Program Z.1. Linker command file used to set the C environment for the TI C6xxx DSP

```

/*****
/*  IPRAM = Internal Program RAM, Idram = Internal Data RAM  */
*****/
MEMORY
{
    IPRAM      : origin = 0x0,                len = 0x10000
    IDRAM      : origin = 0x80000000,          len = 0x10000
}
SECTIONS
{
    .vectors    > IPRAM
    .text       > IPRAM
    .bss        > IDRAM
    .cinit      > IDRAM
    .const      > IDRAM
    .far        > IDRAM
    .stack      > IDRAM
    .cio        > IDRAM
    .sysmem     > IDRAM
}

```


INICIJALIZACIJA SISTEMA I POZIV ROUTINE POČETNOG PUNJAČA

- ❖ Posle kompajliranja, asembliranja, rutina početnog punjenja mora biti pozvana
- ❖ Način na koji se to radi je da se obezbedi vektor prekida koji pokazuje na funkciju početnog punjača `c_int00`
- ❖ Vektor prekida pridružen DSP RESET prekidu treba postaviti da pokazuje na funkciju početnog punjača
 - ❖ Postavljanje prve asemblerske instrukcije grananja u datoteci `vectors.h`, na poziv funkcije `c_int00`

RUTINE ZA PODRŠKU IZVRŠENJU PROGRAMA

- ❖ ANSI C ne obezbeđuje:
 - ❖ Dinamičku dodelu memorije
 - ❖ Rukovanje U/I
 - ❖ Matematičke funkcije
- ❖ Sa druge strane DSP uređaji ne podržavaju:
 - ❖ Aritmetiku u pokretnom zarezu
 - ❖ Deljenje
- ❖ Zbog gore navedenih problema, zahteva se dodatnu biblioteku rutina specifičnih za ciljnu platformu - (engl. run-time support library)

PRIMER RUTINE ZA PODRŠKU IZVRŠENJU PROGRAMA

- ❖ PRIMER TI C6xxx kompajler biblioteke
 - ❖ ANSI C standardnu biblioteku
 - ❖ C U-I biblioteku
 - ❖ funkcije niskog nivoa za podršku U/I aktivnostima sa operativnim sistemom upravljačkog računara (engl. host)
 - ❖ pripadajuće aritmetičke rutine
 - ❖ rutina za pokretanje sistema, `c_int00`
 - ❖ funkcije i makroi koji omogućavaju C kodu da pristupi određenim instrukcijama

UKOVANJE PREKIDIMA U C-u

- ❖ Prekidne rutine vremenski kritične sekcije u DSP aplikacijama
- ❖ Moguće pisanje prekidnih rutina u C, moraju se poštovati određene konvencije

```
interrupt void example (void)
{
    ...
    C kod ide ovde
    ...
}
```

- ❖ Prekidne rutine moguće je pisati i u assembleru - efikasniji – brži kod

POMOĆNA PROGRAMSKA PODRŠKA

- ❖ Asembler
- ❖ Programski jezici višeg nivoa
- ❖ Kompajleri
- ❖ Povezivači – linkeri
- ❖ Punjači
- ❖ Kompaktori

ASSEMBLER

- ❖ Asembler prevodi datoteku izvornog koda (ASCII tekst) na asemblerskom jeziku specifičnom za procesor u datoteku binarnog objektnog koda za određeni ciljni procesor
- ❖ Izuzetno važan alat jer se dosta programske podrške piše u assembleru
- ❖ Većina asemblera – makro asembleri
- ❖ COFF (engl. Common Object File Format) je standardni format datoteke objektnog koda i podržan je od strane mnogih asemblera

PRIMER MAKROA U ASEMBLERU

; Definise se makro "FIR" radi implementacije FIR filtra.
; Parametar "ntaps" definiše broj koeficijenata filtra (tapova).

```
FIR macro ntaps  
    clr    a  
    rep    #ntaps-1  
    mac    x0,y0,a  x:(r0)+,x0  y:(r4)+,y0  
    macr    x0,y0,a  (r0)-  
endm
```

; Postavi koeficijente i pokazivace na podatke.

```
move    #data,r0  
move    #coeffs,r4
```

; Pozovi makro za FIR sa 256 koeficijenata.

```
FIR      256
```


PROGRAMSKI JEZICI VIŠEG NIVOA

- ❖ Prednosti razvoja pp u programskim jezicima višeg nivoa:
 - ❖ Produktivnost.
 - ❖ Mogućnost održavanja
 - ❖ Prenosivost
- ❖ Nedostaci razvoja u programskim jezicima višeg nivoa
 - ❖ Brzina izvršenja
 - ❖ Veličina koda

PROGRAMSKI JEZIK C

- ❖ C je najpopularniji jezik visokog nivoa za razvoj programske podrške DSP procesora
- ❖ Blizak fizičkoj arhitekturi
- ❖ Besplatna verzija dostupna – GNU
- ❖ Svi trenutno raspoloživi DSP procesori i jezgra koji imaju podršku za jezike visokog nivoa imaju i C kompajler
- ❖ Nedostaci C-a:
 - ❖ nema `fix_point` i `complex` tip podataka
- ❖ Proizvođači koriste modifikovan C, kako bi podržali DSP zavisne stvari - ANSI NCEG

DRUGI JEZICI VISOKOG NIVOA ZA DSP PROCESORE

❖ Dva jezika se susreću kod DSP-ova:

❖ C++

- ❖ Novi tipovi podataka
- ❖ Uz manje linija koda je moguće specificirati obradu
- ❖ Korišćenjem ovakvih tipova i operanada, kompajler može primeniti bolje tehnike optimizacije

❖ ADA

- ❖ Interesantna za DSP sa nepokretnim zarezom
- ❖ Širok opseg konstrukcija i tipova podataka
- ❖ Nepodesna za operacije niskog nivoa – manipulisanje bitima
- ❖ Samo jedan proizvođač Ada kompajlera za TI i AD, Tartan

PROBLEM NE-EFIKASNOSTI JEZIKA VISOKOG NIVOVA

- ❖ Glavni razlog za ovu neefikasnost je u tome što su DSP procesori, u opštem slučaju, izuzetno nepodesni za kompajlere.
- ❖ Utrošene su godine za razvoj minimalne arhitekture koja zadovoljava funkciju
- ❖ Problemi koji vode neefikasnoj pp:
 - ❖ Više memorijskih zona
 - ❖ Malo registara
 - ❖ Skup instrukcija koji nije ortogonalan
 - ❖ Bez podrške za stek u fizičkoj arhitekturi
 - ❖ Paralelni prenos podataka
 - ❖ Hardverska petlja